

1. Вовед

Развојот на младинскиот туризам, разгледуван низ призмата на установите од ученичкиот и од студентскиот стандард е во директна врска со степенот на искористување на материјалните (сместувачките капацитети и капацитетите на исхрана) и човечките ресурси во давање услуги на младинскиот туризам и на туризмот воопшто.

Домовите за учениците од средните училишта и од студентските центри се установи што даваат услуги на редовните ученици на средните училишта и на редовните студенти, кои се на буџет, за: сместување, исхрана, воспитување, грижа за здравјето, културно-забавен живот, спортски, рекреативни и за други активности, како и за закрепнување и за одмор, во установите од студентски стандард, во согласност со Законот за ученички и за студентски стандард¹.

Туризмот е секое патување што нема за цел некаква стопанска дејност. Обично под *туризам* се смета патување за рекреација иако оваа дефиниција е проширена во: за кое било патување надвор од подрачјето на живеење и на работа. Според дефиницијата на д-р Иван Блажевиќ: Туризмот е – „збир на односи и појави, кои произлегуваат при престојот на странец во некое место; тој престој ако не значи трајно населување и ако не е поврзан со стекнување заработувачка“. Република Србија се наоѓа на југоисточниот дел од Европа, во централниот дел на Балканскиот Полуостров. Претставува најкратка природна врска меѓу: источна и западна, северна и јужна Европа. Благодарјејќи на бројните позитивни развојни трендови туристичката дејност се вбројува меѓу најдинамичните и најпропулзивните стопански гранки, со повеќеструки мултипликативни ефекти (Во периодот 1990-2000 год. меѓународниот туристички промет е зголемен за преку 50%, додека вкупните приходи се зголемени за речиси 80%). Со развојот на младинскиот туризам, како составен дел на туризмот, би се придвижила силна генераторска функција со широк спектар на дејствувања, кој с# повеќе се вклучува во приоритетите на стопанскиот развој на бројните рецептивни земји и нивните одделни делови.

Република Србија располага со бројни ресурси за развој на младинскиот туризам. Со вклучување на стопанските и на нестопанските дејности, кои имаат интерес за негов развој, младинскиот туризам би требало да стане едан од генераторите за развојот на Републиката и за порастот на вкупните економски активности. Поаѓајќи од основните правци во светските туристички движења, од целите на долгорочниот развој на туризмот во Србија, од достигнатиот степен на развојот и ресурсната подлога, во Србија се издвојуваат следниве најважни видови туризам: туризам на големите градови, транзитивен туризам, бањски туризам, туризам на Дунав и туризам поврзан со посебни интересирања. Од оваа поделба може да се забележи дека на младинскиот туризам не му се посветува доволно внимание и со самото тоа е поголемо оправдувањето да се согледа со кои потенцијали се распола во Републиката и како треба да се организира за да се унапреди овој вид туризам.

Туризмот поврзан за посебни интересирања, опфаќа повеќе видови туризам за кои постои соодветна побарувачка и кои покажуваат постојан пораст, со очекувана тенденција за уште побрз раст во иднина. Со ова се опфатени

¹ Законом о ученичком и студентском стандарду.

интересираната за: културата, археологијата, уметноста, архитектурата, спортот, музиката, хобито, ловот и риболовот, престојот на село и друго. Оваа група на различни интересирања особено е значајна во Србија кај оние видови туризам во кои во одредена мера веќе е формиран туристички производ.

Во овој труд одделно внимание ќе им се посвети на ресурсите од ученичкиот и од студентскиот стандард и на нивното учество во развојот и во реализацијата на младинскиот туризам во Република Србија.

2. Теориско-методолошки пристап и операционализација на темата

Младинскиот туризам од аспект на подвижноста на младите, подразбира образовна, културна и туристичка подвижност, како и размена на младите низ меѓународна соработка. Туристичката подвижност обезбедува отвореност во комуникацијата на младите од другите простори, од различни култури, исто така, бара познавање, почитување и толеранција на меѓусебните различности. Богатството на ваквите контакти, покрај социјалното учење, низ интеркултурален пристап, овозможува и размена на идеи и збогатување со искуства. Лошата материјална и социјална ситуација на младите, непостоењето адекватна инфраструктура, бавноста во општествените реформи, ограниченоста на слободата на движење во регионот и др., во многу го отежнува развојот на младинскиот туризам во Република Србија. Ваквата ситуација предизвика инертност и незаинтересираност кај младите луѓе на полето на подвижноста, на комуникацијата и на размената на искуства.

Кога се зборува за инфраструктурата, ситуација е многу лоша. Младинските сместувачки капацитети (хостели, одмаралишта, кампови) се многу мали или не постојат или се запуштени и неупотребливи, додека хотелите се недостапни поради финансиските можности на младите. Забележливо е отсуството на важни информации (на пример, не постои web-страница со потребни информации за сместувачките капацитети), а одредени објекти, кои некогаш биле предвидени за младински туризам, сега се користат за други цели (камповите се, главно, места во кои се сместени бегалци и протерани лица, додека одмаралиштата за деца и младинци ги користат туристички агенции исклучиво во комерцијални цели). Во овој дел на сместувачките капацитети, установите од ученичкиот и од студентскиот стандард го препознаваат својот пазарен простор на дејствување на планот на развојот на младинскиот туризам и својата финансиска оправданост.

Во Република Србија, за разлика од многу развиени европски земји, недостасуваат класични информативни центри за млади, како и посебни младински медиуми. Ваквата ситуација значајно влијае на нивото на нивната информираност. Исто така, ретки се информативните пунктови, кои би дале неопходни туристички информации, како за иницијативен, тако и за рецептивен туризам.

Иако постои подготвеност кај младите да ги прифатат актуелните реформи, определени општествени структури и појави го сопираат и го забавуваат нивното спроведување. Процесот на согласување на нашите прописи со меѓународните стандарди (Болоњска декларација, Лисабонска конвенција...) тече многу бавно, што го ограничува движењето на младите воопшто. Долгогодишната затвореност